

Opmerkelijk spreekwengedrag zichtbaar door gekleurringde spreek bij Nestkastlive

Koos van Ee,
Henk van der Jeugd

Stichting NestkastLIVE beheert een groot aantal nestkasten en laat bezoekers van hun website mee genieten van beelden uit een aantal van die nestkasten door het plaatsen van camera's. In het kader van het Jaar van de spreek zijn de spreekwengedrag van Nestkastlive in 2014 mee gaan doen aan het onderzoek met camerakasten en kleurringen. De camerakasten van Nestkastlive hangen op een balkon op de vijfde verdieping van een flatgebouw in Alphen aan den Rijn. De flat staat langs een drukke ontsluitingsweg met een grasstrook tussen de rijbanen. Op deze grasstrook foerageren de spreeuwen.

In 2014 heb ik (KvE) daar twee nestjes met in totaal tien jongen en het vrouwtje (groen XG) van (kleur)ringen voorzien. Ook in 2015 heeft dit vrouwtje twee nestjes grootgebracht. Op 16 april was het eerste legsel compleet: 6 eieren en op 8 mei zijn de 6 jongen geringd en ook het mannetje heeft toen ringen gekregen (ZE). Op 20 mei was de kast weer leeg en waren de jongen van het eerste nest gevlogen. Het mannetje (ZE) begon twee dagen later al weer met nestbouw in de inmiddels schoongemaakte kast.

Op 28 mei werd het eerste eitje van het tweede legsel gelegd. Dit werden er 4 in totaal en op 31 mei bleef het vrouwtje op de eieren zitten. Ze deed dit broeden alleen. Het mannetje zorgde voor de jongen van het eerste nestje; dit blijkt uit observaties in de buurt door het team van Nestkastlive. Op 8 juni werd dit voeren van de jongen van het eerste nestje nog waargenomen.

Op 12 juni zijn de kuikens uit het ei gekomen en werd de laatste eischaal door pa afgevoerd. Pa en ma zorgden samen voor de jongen. De weersomstandigheden waren ongunstig en 1 van de kuikens bleef achter in het nest en werd op 15 juni niet meer gezien. Op die dag kwam ook het jong uit het eerste nest met ringcode G ZH de kast binnen en voerde de kuikens. De dagen erna bleef ZH komen en

voerde en verwarmde de jongen, ruimde hij poepjes op en bracht hij nestmateriaal mee. Ook werd tijdens de buurtobservaties gezien dat ZH actief voedsel zocht en dit naar de kast bracht. Op 20 juni zijn de drie overgebleven jongen van ringen voorzien. ZH bleef ook daarna dagelijks broedzorg verlenen. Op 27 juni werd ZH voor het laatst bij de kast gezien toen hij door het vlieggat de jongen voerde. Op 2 juli vlogen de eerste twee jongen uit en de derde volgde een dag later.

Figuur 1. Jong ZH komt met nestmateriaal

Dit zorggedrag van jonge vogels is bij spreeuwen nog niet eerder beschreven. Cramp & Perrins (1994) vermelden wel dat is waargenomen dat andere spreeuwen dan de ouders meehielpen met het voeren van de jongen, maar dat niet bekend was of dat jongen van dezelfde ouders betrof. Ehrlig et al. (1988) vermoedden dat helpgedrag bij spreeuwen in Noord Amerika voorkwam, maar hadden daarvoor geen bewijs, en riepen vogelaars op goed te letten op dergelijk gedrag. Door het gebruik van camera's en kleurringen krijgen we letterlijk een inblik in de familiebanden van de spreeuw, en is dit bijzondere gedrag nu goed gedocumenteerd.

Figuur 2. Jong ZH brengt voedsel

Een grote groep mensen heeft hier bovendien van mee kunnen genieten omdat alles live te volgen was op <http://nestkastlive.nl/spreeuw2/> In zijn boek over helpgedrag bij vogels vermeldt Brown (1987) alleen Afrikaanse spreeuwensoorten als 'coöperatieve broeders'. Volgens Rubinstein & Lovette (2007) zijn 16 soorten Afrikaanse spreeuwen in meer of mindere mate coöperatief. Het betreft met name soorten die in droge savanne leven met een grote variatie in de hoeveelheid regenval. Bekende en goed bestudeerde soorten zijn bijvoorbeeld de diverse soorten glansspreeuwen als golden-breasted starling, lesser blue-eared glossy starling en de parachtigesuperb starling. Aan dat rijtje kunnen we nu onze 'eigen' spreeuw ook toevoegen. Hoe vaak dit gedrag echt voorkomt weten we echter nog niet. Misschien dat de spreeuwen die in 2014 en 2015 zijn gekleurdingd nog meer geheimen gaan prijsgeven. Houdt ogen open en laat de camera's rollen!

Koos van Ee

Henk van der Jeugd

Brown, J.L. 1987. Helping and communal breeding in birds: ecology and evolution. Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

Cramp, S. & Perrins C.M. (red.) 1994. Birds of the Western Palearctic, deel VIII. Oxford University Press, Oxford.

Ehrlig, P, Dobkin D.S. & Wheye D.I. 1988. The Birder's Handbook: A Field Guide to the Natural History of North American Birds. Simon and Schuster, New York.

Rubenstein, D.R. & Lovette I.J. 2007. Temporal environmental variability drives the evolution of cooperative breeding in birds. Current Biology 17: 1414–1419.